

Nerudová, Zdeňka

Zpráva z 66. konference Hugo Obermaier Society, Faro 2025

Studia archaeologica Brunensia. 2025, vol. 30, iss. 1, pp. 139-140

ISSN 1805-918X (print); ISSN 2336-4505 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SAB2025-1-5>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.82895>

License: [CC BY-SA 4.0 International](#)

Access Date: 07. 12. 2025

Version: 20251204

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Zpráva z 66. konference Hugo Obermaier Society, Faro 2025

Zdeňka Nerudová

Ve dnech 22.–26. 4. 2025 proběhl již 66. ročník setkání společnosti Huga Obermaiera, tentokrát ve vzdáleném Faru, v Portugalsku. Hybridně vedená konference měla název „Converging Horizons: Cultural and Environmental Interactions in the Prehistory of the European Far West.“ Hlavními spolupřátelkami partnery byli vedle společnosti HOG ještě ICArEHB (Interdisciplinary Center for Archaeology and the Evolution of Human Behaviour) a Universidade do Algarve.

Program přednášek byl strukturován sestupně od nejstaršího paleolitu k časově mladším fázím s přesahem do neolitu, tematicky od dílčích lokalit a vědeckých problémů až po široce koncipované projekty. Geograficky se přednášky či posterly věnovaly celé oblasti Eurasie (až po jižní Čínu) a Afriky (jeskyně Sibhudu, jižní Afrika). Přes vzdálenou lokaci byl o prezentaci na konferenci nebývalý zájem, jak svědčí nejen nabitý program, ale zejména také množství posterů.

Z těch zajímavějších (pro pisatelku těchto řádků) prezentací můžeme zmínit projekt, věnovaný detekci a studiu lidských otisků, vyskytujících se ve vybraných mladopaleolitických jeskyních s parietálním uměním autorů Mariuse Achtelika, Julienu Monney, Michaela Nagela a Haralda Flosse s názvem *Who was involved*

in making cave art in the Upper Palaeolithic? – A dactyloscopic approach analysing ancient palm prints. Otisky lidských rukou (negativy rukou, pozitivy rukou a otisky dlaní) jsou v parietálním umění poměrně časté. Doposud se k jejich analýze používaly převážně metrické přístupy, které zjišťovaly věk a pohlaví původců otisků dlaní. Účelem bylo zjistit, kdo se podílel či komu bylo umožněno podílet se na tvorbě těchto otisků. Přesto však význam otisků není stále přesně znám: mohou to být jakési podpisy, značky, „vlastnická práva“, rituální symboly, apotropní magie. Přitom pochopení zobrazení rukou by mohlo být jedním z klíčů k pochopení paleolitického umění obecně. Autoři příspěvku se rozhodli k analýzám různých zobrazení rukou využít moderní kriminalistické metody, konkrétně metodu daktyloskopie. Ta již byla úspěšně použita při detekci částečného otisku prstu na zadní straně Venuše z Dolních Věstonic (publikováno v časopisu *Anthropologie* 2002, Králík et al.). Současně je zřejmé, že možnost dochování podobných otisků je více než omezená. K analýzám byly využity otisky nalézané v jeskyni Grotte aux Points, nacházející se v údolí Ardèche nedaleko jeskyně Chauvet. Kromě množství vyobrazení zvířat je v této jeskyni asi 50 velmi dobře zachovaných otisků dlaní i s otisky papilárních linií. Mezi výzkumnými

otázkami, na které autoři chtějí získat odpovědi, je také tato: kolik jedinců a kolikrát zanechalo v jeskyni své otisky?

Další zajímavý příspěvek se týkal pozůstatků velkých dravců nalezených v kontextu neandertálského osídlení: *Large raptors, Neanderthals and beyond Neanderthals: new evidence from Grotta di Fumane*, který prezentovali autoři Marco Peresani, Lisa Carrera a Rossella Duche. V posledních letech se množí doklady nálezů kostí křídel a drápů velkých dravců na středopaleolitických nalezištích. Tyto kosti a drápy na sobě obvykle nesou antropické impakty, což naznačuje, že je neandertálci k něčemu využívali. Protože křídla neobsahují prakticky žádné maso a drápy nejsou jedlé, pravděpodobně byly používány jako symbolické vyjádření, možná jako ozdoby, neboť některé drápy mívají otvory pro zavěšení. Drápy dravce byly nalezeny také ve středopaleolitickém kontextu v jeskyni Fumane (Itálie), konkrétně ve vrstvě A10, která se vyznačuje převážně levalloiskou technologií a je datována do období mezi 47,6 a 49±7 tisíci lety. Jeden z drápů se znaky po odřezávání od nehtového lůžka byl identifikován jako dráp supa (*Gypaetus barbatus*; orlosup bradatý), druhý, bohužel nekompletní, ale opět se stopami po odřezávání, byl přiřazen k čeledi jestřábovitých (Accipitridae). Již dříve byly v jiných, ale také ve středopaleolitických vrstvách v jeskyni nalezeny další drápy se znaky po jejich odřezávání: dráp orla skalního (*Aquila chrysaetos*), dále doklady peří a křídel velkých supů, jako jsou *G. barbatus* a *Aegypius monachus* (sup hnědý). Nálezy z jeskyně Fumane rozšiřují naše znalosti o neutilitárním chování neandertálců. Obecně tyto nálezy pokrývají dlouhý časový interval (130–44 tisíc let), mají široký geografický rozsah a zahrnují různé druhy dravců, které neandertálci neváhali využít.

Další věcí, která v posledních letech obohacuje naše informace nejen o typu lidské stravy, ale i o klimatu a charakteru prostředí jsou ryby, respektive nálezy rybích kostí. V minulosti jsem na stránkách tohoto periodika referovala o nálezech rybích kostí a šupin ve středo- a mladopaleolitických vrstvách v jeskyni Hohlenstein-Stadel (SAB 2022/2), kde byly ryby častou součástí jídelníčku. Na známé lokalitě Schöningen rybí kosti tentokrát posloužily jako bioindikátor prostředí – (Ángel Blanco-Lapaz, Elisa Luzi, Jordi Serangeli, Nicholas J. Conard: *The secret of the lake. The role of fish during the Middle Pleistocene at Schöningen (northern Germany)*). Autoři analyzovali 1 398 rybích pozůstatků získaných z polohy Schöningen13 II-4, z horní vrstvy (vrstva bc, což je pokračování tzv. nálezového horizontu s oštěpem). Zjištěna zde byla štika obecná, okoun obecný a koljuška devítiostřná, které tvořily většinu společenstva, následované pstruhem, mníkem a četnými kaprovitými druhy. Tato společnost podle autorů příspěvku indikuje, že se jedná o jezero charakterizované pomalu tekoucími a stojatými vodami s bohatou vegetací, občas doplněné sporadickými zdroji rychle tekoucí vody. Tafonomická a sezónní studie poukazují na přirozenou smrt jako příčinu hromadění rybích ostatků s vyloučením lidí a dalších predátorů, což je v souladu s jinými studiemi, které také popsaly absenci důkazů o využívání ryb ranými homininy v průběhu nejstaršího paleolitu.

Celou knihu abstraktů lze nalézt na tomto odkaze: https://obermaier-gesellschaft.de/wp-content/uploads/2025/04/Hugo_Obermaier_Faro_2025_Abstract_Booklet.pdf

Informace o společnosti HOG a pravidelně vypisovaných dotacích pro studenty potom na odkaze: <https://obermaier-gesellschaft.de/>

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.